

Dzieło geniusza!

Bibliografia:

- Źródło: Melchior Wańkowicz, *Karafka La Fontaine'a*, t. 2, Kraków 1981, s. 354–355.

Dzieło geniusza!

Freski na suficie Kaplicy Sykstyńskiej w Watykanie autorstwa Michała Anioła

Źródło: Qypchak, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 1

Przyjrzyj się scenie Sądu Ostatecznego przedstawionej na fresku Michała Anioła w Kaplicy Sykstyńskiej w Watykanie. Czy umiesz rozpoznać świat zbawionych i świat potępionych? Po czym je poznajesz? Zapisz swoje spostrzeżenia tutaj lub w zeszycie.

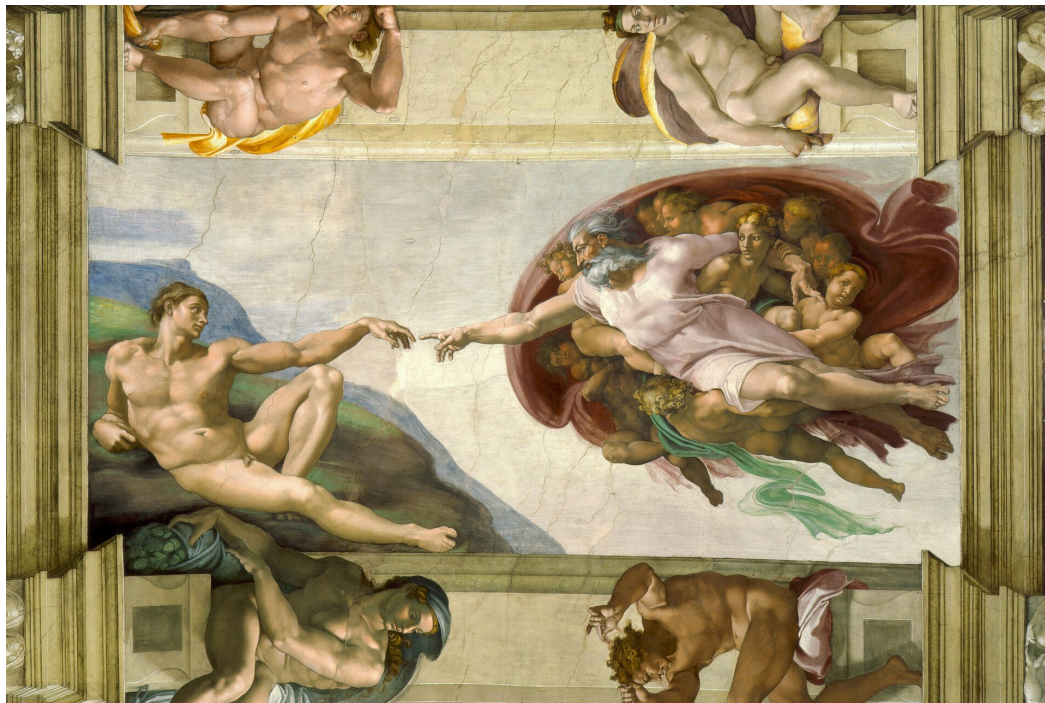

Michał Anioł Buonarroti [czyt. Błonaroti] *Sąd Ostateczny*

Źródło: Michał Anioł Buonarroti [czyt. Błonaroti], *Sąd Ostateczny*, 1536, fresk, Kaplica Sykstyńska w Watykanie w Rzymie, domena publiczna.

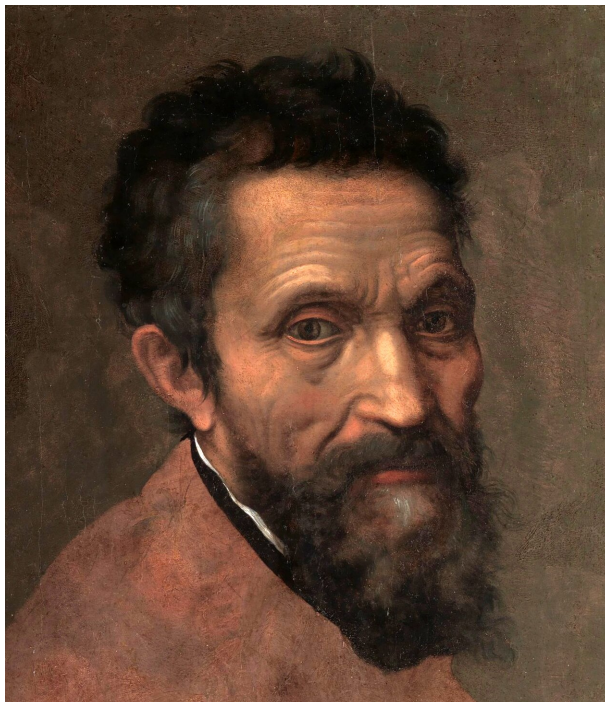
Ćwiczenie 2

Przyjrzyj się scenie stworzenia Adama pochodzącej ze sklepienia Kaplicy Sykstyńskiej. Zastanów się, czy postaci są przedstawione w sposób realistyczny, czy fantastyczny. Uzasadnij swoje zdanie.

Michał Anioł Michał Anioł Buonarroti [czyt. Błonaroti] *Stworzenie Adama*

Źródło: Michał Anioł Michał Anioł Buonarroti [czyt. Błonaroti], *Stworzenie Adama*, 1511, fresk, Kaplica Sykstyńska w Watykanie w Rzymie, domena publiczna.

Daniele da Volterra [czyt. Daniele da Wolterra] *Portret Michała Anioła*

Źródło: Daniele da Volterra [czyt. Daniele da Wolterra], *Portret Michała Anioła*, domena publiczna.

Michelangelo Buonarroti

1475 – 1564

Włoski artysta epoki odrodzenia: malarz, rzeźbiarz, poeta, architekt.

Ćwiczenie 3

Dopasuj podane cechy do odpowiednich postaci.

Bóg z *Sądu Ostatecznego*

Bóg ze sceny stworzenia świata

karzący

wymierzający sprawiedliwość

kreatywny

surowy

ufny

groźny

twórczy

pełen nadziei

pełen zapału

gniewny

Ćwiczenie 4

Zaznacz określenia, które pasują do Adama ukazanego na fresku *Stworzenie Adama*.

☐ pokorny

☐ zniecierpliwiony

☐ dynamiczny

☐ posłuszny

☐ niespokojny

☐ uległy

☐ podekscytowany

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 5

Dopasuj do luk w zdaniach podane sformułowania.

Bóg swoim gestem stwarza Adama. Boga podkreśla bijący z całej jego postaci. Bóg i człowiek wyciągają ku sobie ręce, ale ich dłonie . Nie ma jednak wątpliwości, że w tym geście zawiera się cała nowego życia.

poddańczym

nie stykają się

dotykają się

boska siła zniszczenia

spokój

boska moc tworzenia

Sprawczą moc

władczym

dynamizm

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 1

Opisz główną scenę fresku *Stworzenia Adama*. W opisie uwzględnij następujące informacje dotyczące tego dzieła:

- imię i nazwisko autora,
- data powstania,
- technika wykonania,
- miejsce, w którym można je oglądać,
- temat (co przedstawia),
- ukazane postaci,
- stosunki przestrzenne (na pierwszym planie..., na drugim planie, w tle...),
- kolorystyka,
- nastrój, emocje, jakie wywołuje.

Ciekawostka

Kaplica Sykstyńska to wybudowana na przełomie XV i XVI wieku część Pałacu Watykańskiego. Kaplicę wzniesiono na zlecenie papieża Sykstusa IV – stąd jej nazwa. Jest jednym z najważniejszych miejsc w Watykanie, ponieważ to właśnie tutaj odbywają się wybory nowego papieża. Ścianę główną kaplicy oraz jej sklepienie zdobią niezwykle freski autorstwa Michała Anioła, natomiast boczne ściany kaplicy są ozdobione freskami innych włoskich malarzy.

Ćwiczenie 6

Przeczytaj fragment wspomnień Melchiora Wańkowicza. Kim jest narrator i w jaki sposób opowiada o swojej przygodzie?

” Melchior Wańkowicz

Knykcie Michała Anioła

Dziwne zjawisko: podczas gdy wielcy twórcy zawsze rozumieli, jak ciężką pracą jest ich twórczość, pokolenia całe ich odbiorców żyły i dotąd żyją w przekonaniu, że twórca to tylko i wyłącznie talent [...].

Pamiętam, kiedy dane mi było zrozumieć, że ci uwielbiani ludzie byli [tytanami pracy](#). Stało się to, kiedy [pyrgnąłem](#) po roku studiów uniwersyteckich na pierwszą samodzielną wycieczkę po Europie. Podróżowałem z [Baedekerem](#) w futerale przy pasku, z kompasem na rękę i z planami miast. Z ambicją, aby z każdego dworca pójść do jakiegoś taniego hotelu, nie pytając nikogo o drogę. Ta młodzieńcza [czupurność](#) kazała mi wstępować do galerii obrazów bez żadnego przygotowania. W szczeniackim [zadufaniu](#), że nie mam sobie mącić sądu.

I wówczas w Rzymie otrzymałem pierwsze uderzenie uczące pokory. Wiele takich uderzeń powinien otrzymać każdy młody, nim się w nim pocznie wykuwać dojrzałość. Na dobrą sprawę ta dojrzałość wykuwa się całe życie. Stuletni [Tycjan](#), umierając, powiedział: 'Zdaje mi się, że poczynam rozumieć, jak należy malować'. Dziewiętnastoletniemu chłopakowi trudno było to zrozumieć. Zatracając się w zachłannym zapatrzeniu na *Sąd Ostateczny* Michała Anioła, to zapewne

największe rozmiarami malowidło pojedynczego twórcy, myślałem tylko o [erupcji](#) geniuszu. Było to coś tak niebosiężnego, tak coś dalekiego od pomyślenia nawet o tym, że to jest łączne z możliwościami ludzkimi. Objawienie! Natchnienie! Geniusz! Łaska Boża! I cały [brekekeks](#) dziewiętnastoletniego [entuzjasty](#) i prymitywu [białoruskiego](#) od konia i strzelby.

Kiedy następnie zobaczyłem album rysunków Michała Anioła, poczułem się [wyzuty](#) z tych blasków: przez ileś tam stron ciągnął się niezliczoną ilość razy powtarzany rysunek [knykcia](#). A cóż za nudny [pedant](#) tak się bawił!... A cóż za maniak o typie jakiegoś nauczyciela rysunków.

Wionęła na mnie [abominacja](#) do moich rysunków w szkole, gęsto pstrzonych dwójami, pouczeń, że sześcian nie ma wyglądać jak ostrosłup, że [fiszorek](#) nie jest po to, aby rozmazywać coś, co miało być rysunkiem wazonu, w jakiś taniec Murzynów w ciemnym tunelu.

Popędziłem zbuntowany, zamacony, pokrzywdzony, sobie niewierzący – sprawdzać, [konfrontować](#). Wielka to ilość scen, detali, po których ślizga się wzrok. I znowu rysunek wyzywający, i znowu oszałamiająca [feeria barw](#)! Po cóż tu jakiś pedant-[pacykarz](#), przecie to był niechybny pędzel prowadzony ręką boga-natchnienia. I nagle, szpiegując Michała Anioła w *Stworzeniu Adama*, widzę, jak Bóg wyciąga do Adama prawą rękę, która się styka z jego lewą ręką. Ależ tak: oba ich knykcie, ich przechył oglądałem w nieskończonej ilości wersji.

I wówczas – druga krańcowość: nieszczęśnik z dwójami z rysunków począł sobie marzyć: a gdyby tak się uprzeć i malować te knykcie,

i malować je bez końca, toby się wreszcie zostało malarzem? Ale zaraz – fala zniechęcenia. Sam tylko *Sąd Ostateczny* liczy 394 postacie, które razem samych knykci mają 788, każdy inny. A wszystkich innych palców? A nóg, łokci, nosów, uszów, oczu – zatrzęsienie. A te ubiory, przedmioty, zwierzęta, ryby, zioła, przestrzenie wód, śniegi, błota – ot co tu gadać, ten każdy inny liść na drzewie. Ilość [kajetów](#) ze szkicami roślaby pod niebo w coraz to nowe słupy, ciasno, szaro, beznadziejnie zrobiłoby się w nich małemu robaczekowi ludzkiemu, że już nie wiedziałem, co robić, już i ruszyć się trudno było, nie mogłem [tchnąć](#).

Była to za silna dawka na dziewiętnastolatka, który jeszcze nie wiedział, czy się kierować na [Aleksandra Macedońskiego](#), czy na [Dante'go](#), a może jeszcze lepiej na [Kolumba](#). Ale już się dowiedział, że wszędzie tam, zapewne, nie uda się wykręcić łaską Boską.

Źródło: Melchior Wańkowicz, *Karałka La Fontaine'a*, t. 2, Kraków 1981, s. 354–355.

Melchior Wańkowicz

Źródło: a. nn., licencja: CC BY 3.0.

Melchior Wańkowicz

1892 – 1974

Polski pisarz, dziennikarz, reportażysta, publicysta, urodzony na terenie obecnej Białorusi. Napisał m.in. 'Ziele na kraterze', 'Bitwę o [Monte Cassino](#)', 'Na tropach Smętka', 'Karafkę [La Fontaine'a](#)'.

Ćwiczenie 7

Zaznacz, w jakim wieku był narrator, kiedy po raz pierwszy zobaczył freski Michała Anioła.

☐ Był dzieckiem.

☐ Nie wiadomo.

☐ Miał 19 lat.

☐ Miał 40 lat.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 8

Wskaż, co zainspirowało narratora do odwiedzin w Kaplicy Sykstyńskiej.

☐ Zobaczył szkice Michała Anioła w albumie z rysunkami.

☐ Był w Rzymie i przypadkiem się tam znalazł.

☐ Zrobił to pod wpływem impulsu, bez żadnego przygotowania.

☐ Usłyszał o znajdującym się tam fresku od nauczyciela.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 9

Zaznacz odpowiednie zakończenie zdania.

Przed zobaczeniem fresków Michała Anioła narrator opowiadania nie rozumiał, że:

- ☐ wielcy malarze osiągają doskonałość ciężką pracą.
- ☐ wszystkie dzieła powstają pod wpływem natchnienia.
- ☐ wielcy malarze mają talent.
- ☐ wielcy malarze malują z łatwością.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 10

Określ powód, który sprawił, że narrator tekstu zobaczył w artystach tytanów pracy.

Ćwiczenie 11

Zaznacz zdanie, które opisuje, jaki w młodości był narrator tekstu.

- ☐ Narrator był przekonany, że zostanie znanym artystą.
- ☐ Narrator sądził, że zostanie słynnym podróżnikiem.
- ☐ Narrator nastawiał się na karierę wojskową i służbę państwu.
- ☐ Narrator szukał swojej drogi życiowej.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 12

Wstaw podane sformułowania w odpowiednie miejsca.

Zdaniem narratora większość ludzi sądzi, że powstaje dzięki .

Narrator zauważa też, że poza nikt nie dostrzega włożonego w powstanie podziwianego przez wszystkich dzieła.

twórcami

ogromu pracy

wielkiemu talentowi artysty

krytykami

arcydzieło sztuki

staraniom artysty

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 13

Na podstawie ostatniego akapitu tekstu 'Knykcie Michała Anioła' sformułuj i zapisz wniosek, do którego doszedł narrator.

Źródło: zpe.gov.pl, licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 2

Opisz krótko jakieś wydarzenie, o którym możesz powiedzieć, że dało ci nauczkę na całe życie. Wykorzystaj czasowniki: *pamiętać, otrzymać, zobaczyć* itp.

Źródło: zpe.gov.pl, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 14

Zaznacz takie wyrazy, wyrażenia i zwroty, aby powstały poprawne i zrozumiałe zdania.

Stworzenie wielkiego arcydzieła to tytaniczna praca, czyli ☐ ciężka ☐ olbrzymia ☐ łatwa ☐ praca .

Erupcja geniuszu oznacza, że talent jakiegoś artysty lub naukowca ☐ nagle zgasł ☐ nagle wybuchł ☐ nagle eksplodował ☐ .

Kiedy mówimy, że z obrazu bije feeria barw, mamy na myśli zastosowanie przez malarza ☐ dużego wachlarza barw ☐ bogactwa barw ☐ smutnych barw ☐ .

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 15

Wskaż synonimy słowa *genialny*.

☐ szablonowy

☐ fenomenalny

☐ banalny

☐ błyskotliwy

☐ typowy

☐ wyjątkowy

☐ znakomity

☐ przeciętny

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 16

Dopasuj wyjaśnienia do sformułowań użytych w tekście Melchiora Wańkowicza.

„zatracać się w czymś”

młodzieńcza pewność siebie

„prymityw”

dojrzewać, dorastać

„wykuwać dojrzałość”

prostak

„maniak”

zapalenie

„wykręcać się od czegoś”

unikać czegoś

„szczeniackie zadufanie”

angażować się w coś i tracić poczucie rzeczywistości

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 17

Przeredaguj podany tekst w taki sposób, aby zastąpić powtarzający się wyraz *artysta* innymi słowami o podobnym znaczeniu.

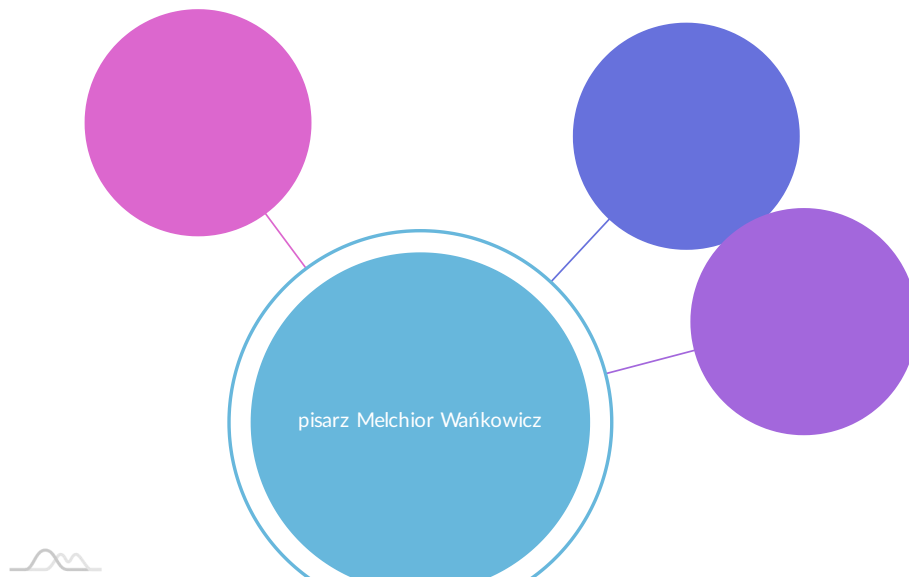
Michał Anioł to wyjątkowy artysta, którego dzieła wciąż budzą zachwyt i podziw. Jest uznawany za jednego z najwybitniejszych artystów w dziejach świata. Najwybitniejsze dzieła tego artysty możemy podziwiać m.in. w Kaplicy Sykstyńskiej w Watykanie.

Polecenie 3

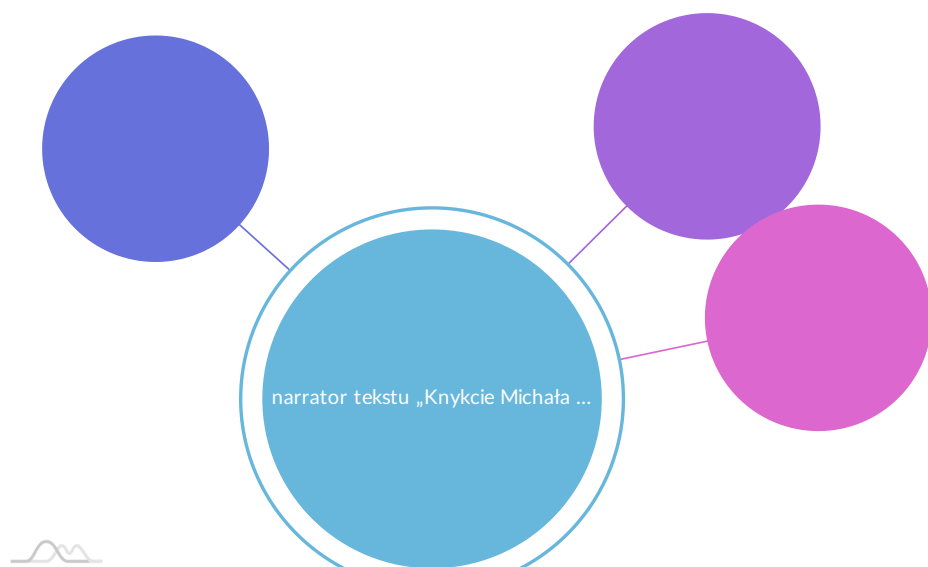
Opracuj trzy mapy myśli:

- o pisarzu Melchiorze Wańkowiczu,
- o narratorze tekstu 'Knykcie Michała Anioła',
- o Michale Aniele.

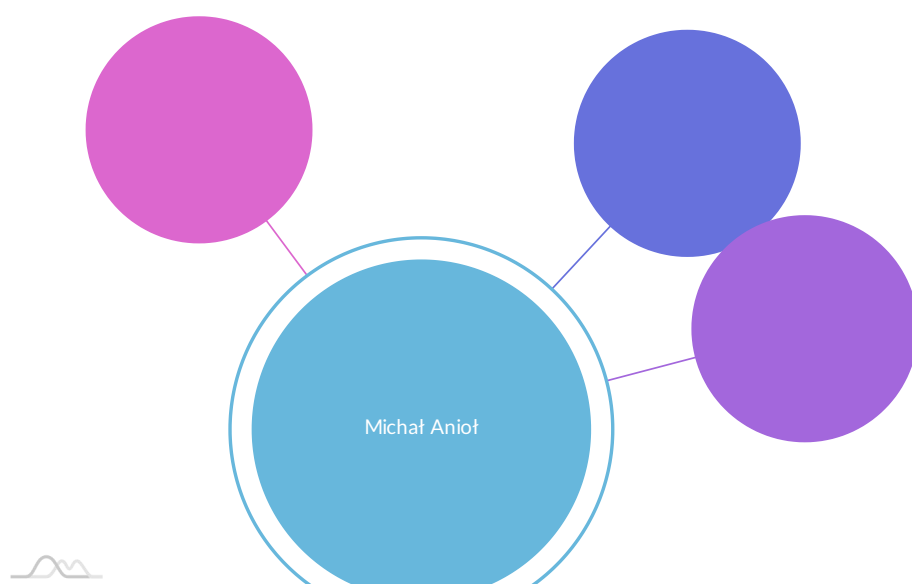
Możesz skorzystać z informacji zawartych w tekście Melchiora Wańkowicza i innych dostępnych źródeł informacji.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

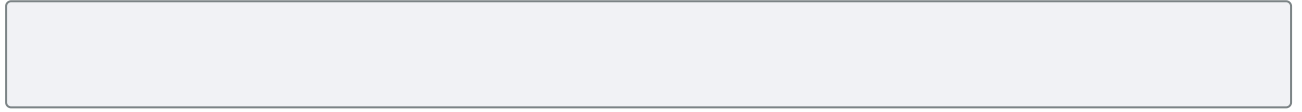
Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 4

Znajdź w internecie stronę, na której można odbyć wirtualny spacer po Kaplicy Sykstyńskiej. Zapoznaj się z treścią tego przewodnika.

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for the student to provide their answer or findings.